

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.
וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

במפרשים

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ג

פרשת נשא

והתודו את חטאתם אשר עשו והשיב את אשמו וגו' :

והתודו את חטאתם לשון רבים והשיב לשון יחיד? גם אשר עשו מיותר? והכונן מה שאמרו חז"ל צ"ל שבועת הדיינים ר"ש בן ערפון אומר שבועת ה' היתה בין שניהם מלמד שחלה שבועה על שניהם ופירש רש"י ששניהם נענשים שלא דקדק לחסור ממונו ביד כאמן ובא לידי חלול ה'. וחולם הם כי חטאו שניהם התובע והנתבע מי"מ אין ראוי שיהיה חטאם שיהיה שניהם חטאם סקר והתובע באשר לא דקדק לחסור ממונו לבד. אי"כ בחטאתם על שניהם חוטל להודות על חטאם אבל זה על מה שעשה וזה על מה שעשה. לזה אמר והתודו את חטאתם לשון רבים בהיותם שנים בחובת הידוי אך אשר עשו כל איש ברצונו לו. לכן התובע צידוי לבד טעה מה שחוטל עליו ואין עליו טוד אשם כי קל חטאו לנשוא. אבל הנתבע עוד צריך להביא אשמו וכפר עליו לפני ה' :

א. מלאכת מחשבת.
פרק ה' פסוק ז':

אלוה

1. קרא שם את הסטוק, כמה בדיוק מדובר כאן?
2. מה הן אאלותיו של פרשנו?
3. פרשנו מחלק בין התופע לבין הנתפע, בצמצם על מה?
4. מהו הספרו על הצנין ואיק כקק הוא צונה על אאלותיו?

* * *

ב. האברבנאל.

פרק ו' פסוקים כב'-כז':

וידבר ה' אל משה לאמר וגו' כה תברכו את בני ישראל וגו' עד ויהי ביום כלות משה ברכת כהנים (במדבר ו, כב-כז).

דעת המפרשים²⁰ ששלושת הפרשיות האלה - סוטה ונוזיר וברכת כהנים - נאמרו ביום שהקים משה את המשכן באחד בניסן. כי שם נאמר (ויקרא ט, כב) "וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם". אבל לא נתנו טעם, אם אז נצטוו בהם למה לא נכתבו ולא נאמרו אלא במקום הזה. ולכן אחשוב שהדברים שנכתבו בתורה, כפי זמניהם נכתבו בסדר אמיתי. וראוי שלא נאמרו שלושת אלה המצוות בהר סיני ביום הקמת המשכן, אלא בזמן ובמקום שנכתבו כאן, רוצה לומר במדבר סיני, ומן אהל מועד נאמרו כסדר כתיבתם. ועם היות שביום השמיני למילואים אהרן כרך את העם, עדיין לא היה יודע סגנון²¹ הברכה הזאת עד המקום הזה שנצטווה בה. כי אחרי שציווה השם במצוות הסוטה ובמצוות הנוזיר מהטעמים אשר זכרתי למעלה, ציווה בברכת הכהנים.

מפני שבהיות המחנה כולו על הסדר האלהי. שנתיישב משכן האלהים באמצע, כלב באמצע הגוף, והלויים במשמרותיהם כפי משפחותיהם סביבו בצדדים ידועים, והדגלים לשבטי ישראל ונשיאיהם סביב סביב איש על דגלו, כמו שסתבתם²² החכמה העליונה - היה המחנה קדוש, יפה אף נעים²³. ולכן ציווה יתברך למשה שיצווה לאהרן ולבניו סגנון הברכה אשר יברכו בזאת את בני ישראל כולם. כי בראותם אוכלוסייהם יברך אותם, כדי שלא יגיע אליהם נוק עין הרע. שהרי בלק לזה עצמו נתכוון, כאשר שכר את בלעם לקלל את ישראל, שיזיקם בעין הרע שהיה לו.

אימת
נאמרה
הפרשה -
פרשנים
ולעומתם
ר"א

נוכח המחנה
המסודר -
ענה עת
לברכת
הכהנים

ולכך הוליכו למקומות שיראה מהם כל ישראל שוכן לשבטיו, כמו שיתבאר. הנה אם כן נצטוו ישראל, אהרן ובניו על ברכת כהנים לצורך העם, להיותם בדגליהם ועל משמרותיהם. ואולי שלזה היתה הברכה שלושה פסוקים²⁴, ובכל פסוק מהם זכרון השם המפורש.

והיה זכרון הפסוק הראשון: "יברכך ה' וישמרך", על דגלי ישראל ושבטיהם. שהשם יתברך כו
יברך את בית ישראל²⁵, ושומר נפשות חסידיו²⁶ ישמרם.

והיה הפסוק השני כנגד הלויים: "יאר ה' פניו אליך ויחנך". כי להיותם מורי התורה ומלמדיה, כה
כמו שאמר (דברים לג, י'): "יורד משפטיך ליעקב ותורתך לישראל" - ברכם באור פנים שהוא
היריעה והחכמה והחנינה, מלשון חונן לאדם דעת²⁷.

וכנגד הכהנים שהיו במחנה שכינה בא הפסוק השלישי: "ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום". כי כו
בעבור שהם היו נושאים את כפיהם אל השם בתפילה על ישראל, ברכם שיקבל השם תפילתם
תמיד. והוא מלשון (מלאכי א, ט): "הישא מכם פנים". ואמר: "וישם לך שלום" - שלא יהיה
בניהם מריבה.

אלו

1. אינה משמעות יש למוצא המדויק של אמירת הפרשה?
2. מהי דעת פרשנינו על כך?
3. למה ציווה הקב"ה צכ"ו על סגנון המרכה כאן?
4. מה הם עלושת חלקי המרכה ואל מי הם מכוונים?
5. אל מי מכוון ציון "השלום"?

* * *

ג. כלי יקר.
פרק ו' פסוק כג':

אלף. ויש להקשות, מה יתרון לו בכל עמלו
כשיגנבה עשרים וחמשה אלף מן ששים
רבוא? ועוד, למה נפלו דוקא עשרים
וארבעה אלף? אלא ודאי שלא בקש כי אם
לבטל מישראל ברפת "כה", וחשב שגפילת
עשרים וחמשה אלף נוגע בברפת "כה",
ויבטול ברכה זו יהיה לו מקום אז לקללם.
אבל לא עלתה בידו, כי לא יוכל להם כי אם
במספר עשרים וארבע, עד מספר עשרים
וחמש ולא עד בכלל, כי עמדה להם ברפת
"כה תברכו" לשלא תחול הקללה יותר. וזה
פרוש יקר.

ואולי מספר "כה" הוא בזכות עשרים
וארבע מתנות כהנה, ועם ברפת
כהנים הרי עשרים וחמשה מתנות כהנה,
בזכותם חלה הברכה על ישראל. ואם תשאל,
מה הנאה יש לכהנים בברכה זו, שתהיה
נחשבת בכלל כל מתנות כהנה? תלמוד לומר:
"ואברכה מברכיך" (בראשית יג, א); אם כן, על
ידי ברכה זו יקבלו גם הם ברכה. ועוד,
שנפח הברכות: "יברכך ה'", ודרשו רז"ל:
בנקטים (במדבר רבה יא, ה). וברכה זו חוזרת גם
לכהנים, כי בזמן שישי לישראל נקטים מרבבים,
לפיהם ירבו מתנות כהנה תרומות ומעשרות,
דאם לא כן מאין יקחיו, תמן הגרן או מן
היקב?

וכן ב'ה תברכו את בני ישראל. סוף
הברכות לנזירות, כי הין קובע
ברכה לעצמו אבל לא לאחרים, ואדרבא
הביא יללה וקללה לעולם למאן דאמר עין
הדעת גפן הנה (סנהדרין ע.). וכן גרם קללה
לאדם וחוה, ולזרעו של נח, וללוט. ומלת
"כה" קאי אפרשה שלמעלה, לומר שהלהן
המברך לא יהיה שתוי יין בעמדו לברך את
ישראל, כי צריך לאמר הברכות, כמו
שכתוב: "אמור להם", ונקרא שפור כל
שאינו יכול לברך לפני המלה, על כן
צריכין להיות כנזירים.

ובמלת "כה" חתם כל הברכות, שיהיו
דגמת ברפת אברהם שנתברך
ב"כה", שנאמר: "כה יהיה זרעך" (בראשית
טו, ה). ועל כן רצה בלעם לבטל מישראל ברפת
"כה", שנאמר: "התיצב כה על עלתך ואנכי
אקרה כה" (במדבר כג, טו), ואמרו במדרש:
אתה בקרבנותיך תבטל ברפת "כה יהיה
זרעך", ואני אבטל ברפת "כה תברכו" וגו'.
ובנה ראיתי לישוב מה שמסיק ברבתי (בלק
כו) בפסוק "אולי אוכל נכה בו" (להלן
כב, ה). מה מנכין מן הסאה? חלק עשרים
וארבע, כך בקש לנכות מישראל חלק עשרים
וארבע מן ששים רבוא, דהינו עשרים וחמשה

שאלות

1. איך פרשנו קושר את המרכות לנאמר לפני כן?
2. מה ואיך קשור היין למרכות?
3. למה אין למרק המצב של סיכרות?
4. מה המיוחד במילה "כה" ואיך פרשנו מספירה כאן לפנינו?
5. פרשנו מפליט צנן צרית וארבעה אלף שנהרסו לצומת צרית וחמישה של המילה "כה", מה הרציון בכל זה?
6. מה הנאה יש לכהנים עצמם מן המרכות?

* * *

ד. קדושת לוי.

פרק ו' פסוק כג':

או יבואר, כה תברכו את בני ישראל אמור להם כו' ושמו את שמי על בני ישראל (ו. ג. כז). הכלל, לכך צריכין הכהנים לברך את ישראל בקול שישמעו ישראל (סוטה לח. א), בכדי שאלו אותיות שישמעו ישראל מהכהנים יעשו רושם בישראל, ויאירו מול פניהם, וכזה הם מתברכין. וזהו כה תברכו כו' אמור להם, דוקא לומר להם האותיות ולא די שיבקש במחשבה על ברכת ישראל, רק לאמר להם האותיות מן הברכה. וזהו ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם, רקאי על ישראל (עי' חולין מט, א; ספרי ורש"י כאן):

שאלות

1. לכאורה מה קושי אפשרי מוצא פרשנו בפסוקנו המצריק פיאור?
2. למה דוקא בקול?
3. מה חשיבות יש להשמעת האותיות בפירור ולא להסתפק בהרהורי מחשבה?
4. למה ואף מי מכוון צנן "ואני אברכם"?

* * *